

**LBRIS**

We know  
books

**Elena Lazăr**

# **Dreptul inteligenței artificiale**

**O scurtă introducere**

*Editura*  
**Stamangiu**  
**2024**

**Cuprins**

<b>1.</b>	<b>Introducere în inteligența artificială</b>	<b>1</b>
1.1.	Definiții și modalități de învățare ale IA	7
1.2.	Funcții pe care le poate rezolva Inteligența artificială	16
	<i>Anexă la Capitolul 1. Evoluția inteligenței artificiale în timp</i>	19
<b>2.</b>	<b>Reglementarea inteligenței artificiale la nivel european</b>	<b>23</b>
2.1.	Cadrul legal european	23
2.2.	Prezentarea și analiza Actului IA	42
	<i>Anexă la Capitolul 2</i>	76
<b>3.</b>	<b>Răspunderea inteligenței artificiale</b>	<b>77</b>
3.1.	Cadrul legal european privind răspunderea individuală delictuală	84
3.2.	Răspunderea contractuală și răspunderea penală	104
3.3.	Răspunderea statală	107
<b>4.</b>	<b>Drepturile de autor și inteligența artificială generativă</b>	<b>117</b>
4.1.	Condițiile necesare a fi îndeplinite pentru ca o operă să fie protejată prin drepturi de autor	122
4.2.	Încălțări ale drepturilor de autor de către IA generativă	139
	<i>Anexă la Capitolul 4</i>	153

<b>5.</b>	<b>Drepturile omului și inteligența artificială</b>	<b>157</b>
5.1.	Justiția penală și sistemele IA	160
5.2.	IA și dreptul de a nu fi discriminat	172
5.3.	IA și dreptul la protecția datelor personale și a intimității	184
5.4.	Dreptul la liberă exprimare	190
5.5.	IA și dreptul la alegeri libere	196
<b>6.</b>	<b>Dreptul umanitar și inteligența artificială</b>	<b>203</b>
6.1.	Utilizarea IA în activități ostile și aplicarea principiilor DIU	217
	<i>Anexă la Capitolul 6. Utilizarea IA în conflictele militare</i>	225
<b>7.</b>	<b>Inteligența artificială și protecția datelor</b>	<b>229</b>
7.1.	IA și consimțământul, conform RGPD	236
7.2.	IA și principiile prelucrării datelor cu caracter personal	239
7.3.	IA și temeiurile juridice de prelucrare a datelor	252
7.4.	Inteligența artificială și drepturile persoanelor vizate	255
<b>8.</b>	<b>Inteligența artificială, moderarea conținutului online și rețele sociale</b>	<b>275</b>
8.1.	Rolul IA în moderarea conținutului online și modalități de moderare	277
8.2.	Lipsa unei definiții clare a conținutului ilegal	285
8.3.	DSA și obligațiile impuse platformelor	287
	<i>Anexă la Capitolul 8</i>	294

# 2

## Reglementarea inteligenței artificiale la nivel european

### 2.1. Cadrul legal european

Pentru a face față evoluției tehnologice și impactului sistemelor IA asupra diverselor domenii, este imperioasă existența unui cadru de reglementare care să definească ce principii etice și ce norme juridice trebuie respectate în conceperea, dezvoltarea, implementarea și funcționarea acestor noi tehnologii – de la accesul la date la un control strict al rezultatelor.

Disponibilitatea datelor și progresele realizate în ceea ce privește algoritmi, dezvoltarea cu rapiditate a tehnologiei inteligenței artificiale au făcut necesar ca, la nivel european, să fie elaborate norme etice și chiar un cadru legal care să asigure garanții juridice și să evite utilizarea abuzivă a acestora, aceste reguli urmând a fi aplicate și de dezvoltatorii, furnizorii și utilizatorii de IA pe piața internă, în vederea desfășurării activității acestora în toate statele membre.

În mod evident, ca orice tehnologie nouă, inteligența artificială prezintă anumite riscuri; spre exemplu, intruziuni în viața privată

sau discriminări, producerea unor accidente, înlocuirea factorului uman pe piața muncii, ridicând astfel, atât probleme etice, cât și juridice. Dar, la fel de evident, IA prezintă și avantaje, cum ar fi sprijinul în asistența sau în reducerea consumului de energie, contribuția la detectarea fraudelor și a amenințărilor cibernetice.

La nivel european<sup>[1]</sup>, **Comisia Europeană** este cea care are vocația de a se preocupa de etică, după cum a făcut-o deja prin crearea grupului numit „AI HLEG”<sup>[2]</sup>, înființat în urma Strategiei Europene privind Inteligența Artificială, publicată în aprilie 2018 („*High Level Expert Group on Artificial Intelligence*”), în cadrul căruia regăsim mai ales salariați ai marilor companii (Bayer, BMW, Google, IBM, Orange, SAP, Skype etc.) și profesori de la universități reputeate<sup>[3]</sup>. Astfel, acesta facilitează și consolidează cooperarea cu privire la IA în întreaga UE, pentru a stimula competitivitatea și a asigura încrederea cetățenilor în această tehnologie. Grupul este format din 52 de experți independenți la nivel înalt privind inteligența artificială, reprezentând mediul academic, industria și societatea civilă. Activitatea HLEG AI a declanșat dezbateri importante privind viziunea și abordarea europeană a politicii în materie de inteligență artificială și a contribuit la elaborarea unui cadru de reglementare privind inteligența artificială.

---

[1] <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/european-approach-artificial-intelligence>, accesat la 3.07.2024.

[2] Numit „AI HLEG” („*high level expert group on artificial intelligence*”). În cadrul acestui grup de experți de nivel înalt, regăsim angajați ai marilor companii (Axa, Bayer, Bosch, BMW, Google, IBM, Nokia Bell Labs, Orange, SAP, Skype etc.), profesori de la universități (Sorbona, Viena, Oxford, Delft etc.), consultanți, membri ai organizațiilor profesionale, juriști, precum și grupuri de apărare și reprezentanți ai societății civile.

[3] A. BENSAMOUN, „Stratégie européenne sur l’intelligence artificielle: toujours à la mode éthique”, în *Recueil Dalloz*, 2018, 19, pp. 1022-1023.

Printre inițiativele Comisiei în domeniul inteligenței artificiale regăsim așadar<sup>[1]</sup>:

- Liniile directoare elaborate de AI HLEG, sub formă de proiect în decembrie 2018 și sub formă definitivă pe 8 aprilie 2019<sup>[2]</sup>, ar putea să nu reprezinte decât prima contribuție dintr-o lungă serie în acest domeniu sau chiar să prefigureze crearea altor grupuri de experți în domenii mai țintite (sănătate, transporturi, justiție, securitate etc.). Aceste eforturi vin, de asemenea, în continuarea Planului coordonat pentru promovarea dezvoltării și a utilizării inteligenței artificiale în Europa<sup>[3]</sup>. Liniile Directoare privind o inteligență artificială demnă de încredere au identificat principiile și cerințele cheie pentru atingerea acestui deziderat, iar lista de evaluare a oferit un cadru operațional pentru a sprijini aplicarea liniilor directoare etice de către dezvoltatorii și utilizatorii de inteligență artificială. *Liniile directoare* prevăd că, pentru o „IA de încredere”, sunt necesare trei componente: (1) aceasta ar trebui să respecte legea; (2) ar trebui să respecte principiile etice și (3) ar trebui să fie solidă. Liniile directoare cuprind astfel șapte puncte considerate ca esențiale: implicare și supraveghere umană (păstrarea autonomiei decizionale a persoanei); robustețe tehnică și siguranță (fiabilitatea algoritmilor și a oricărui sistem de IA); respectarea vieții private și guvernarea datelor (controlul de către persoană a procesului de colectare și de folosire a datelor); transparență; diversitate,

---

<sup>[1]</sup> E. LAZĂR, N.D. COSTESCU, *Dreptul european al internetului*, ed. a 2-a, Ed. Hamangiu, 2023, pp. 283-301.

<sup>[2]</sup> <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/ethics-guidelines-trustworthy-ai>, accesat la 12.06.2024.

<sup>[3]</sup> <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/plan-ai>, accesat la 12.06.2024.

nediscriminare și echitate; bunăstarea societală și de mediu (evaluarea unei tehnologii de IA cu privire la binele comun și probleme de mediu); responsabilitate (răspunderea persoanelor în caz de prejudicii provocate de sistemul de IA)<sup>[1]</sup>. Înțelegem să precizăm că aceste linii directoare nu au un caracter obligatoriu și, prin urmare, nu creează nicio obligație juridică. Totuși, numeroase dispoziții existente ale dreptului Uniunii reflectă deja o parte dintre aceste cerințe-cheie, spre exemplu, normele privind protecția datelor cu caracter personal, astfel cum vom arăta în cadrul prezentului capitol.

- Planul coordonat privind inteligența artificială – a fost publicat în 2018. Acesta reprezintă un angajament comun al Comisiei, al statelor membre ale UE, al Norvegiei și al Elveției de a maximiza potențialul Europei pentru a concura la nivel mondial. Planul inițial a definit acțiuni și instrumente de finanțare pentru adoptarea și dezvoltarea IA în toate sectoarele<sup>[2]</sup>. În paralel, statele membre au fost încurajate să își elaboreze propriile strategii naționale.
- *Carta Albă*<sup>[3]</sup> privind IA (publicată de Comisia Europeană la 19 februarie 2020) conține propuneri de acțiune a UE în domeniul IA, cu scopul de a lansa o dezbatere cu publicul,

---

<sup>[1]</sup> <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:52019DC0168>, accesat la data de 23.08.2020.

<sup>[2]</sup> Statele membre și Comisia vor colabora pentru a îmbunătăți inteligența artificială „fabricată în Europa”, accesat la data de 27.11.2020.

<sup>[3]</sup> European Commission – White Paper On Artificial Intelligence – A European approach to excellence and trust, COM (2020), Brussels, 19.02.2020,

[https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/commission-white-paper-artificial-intelligence-feb2020\\_en.pdf](https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/commission-white-paper-artificial-intelligence-feb2020_en.pdf), accesat la data de 23.08.2020.

cu părțile interesate, cu Parlamentul European și cu Consiliul, pentru a ajunge la un consens politic. Carta albă privind IA este structurată în jurul a două dimensiuni principale: promovarea excelenței și consolidarea încrederii în IA. Carta statuează, totodată, faptul că dezvoltarea Europei se va baza pe valoarea creată de date, iar Inteligența Artificială este una dintre principalele componente ale acestei dezvoltări. Aceasta propune ca posibile ajustări ale cadrului legislativ existent al UE pentru a face față riscurilor generate de IA – aplicarea și asigurarea respectării efective a legislației existente – lipsa de transparență (opacitatea IA) îngreunând identificarea și demonstrarea unor posibile încălcări și analiza limitărilor domeniului de aplicare al legislației existente a UE – legislația generală a UE în vigoare în materie de siguranță (*safety*) se aplică produselor, iar nu serviciilor și, prin urmare, în principiu, nu se aplică nici serviciilor bazate pe tehnologia de IA (serviciile de sănătate, serviciile financiare, serviciile de transport). De asemenea, Carta atrage atenția asupra sistemelor IA cu risc ridicat, ce ar putea fi determinate în funcție de două criterii cumulative: sunt utilizate într-un **sector** care ar putea genera riscuri semnificative (asistența medicală, transporturile, energia și anumite părți ale sectorului public) și aplicația IA în sectorul în cauză este utilizată în așa fel încât este probabil să apară riscuri semnificative (utilizările care produc efecte juridice, care prezintă riscuri de vătămare etc.).

- *Raportul privind răspunderea pentru inteligența artificială și alte tehnologii emergente*<sup>[1]</sup> întocmit de Grupul de experți în responsabilitate și noi tehnologii din cadrul Comisiei Europene a fost publicat la 21 noiembrie 2019. Acest raport analizează posibilele tipuri de răspundere pentru sistemele bazate pe IA și în ce măsură acestea sunt/ar putea fi armonizate la nivelul statelor membre.
- *Comunicarea*<sup>[2]</sup> *privind consolidarea încrederii în inteligența artificială centrată pe om* a fost lansată de Comisie la 8 aprilie 2019. Asigurându-se că valorile europene se află în centrul creării unui mediu adecvat de încredere pentru dezvoltarea și utilizarea cu succes a IA, Comisia subliniază cerințele cheie pentru o IA de încredere, respectiv: interacțiune umană și supraveghere, robustețe și siguranță tehnică, confidențialitate și guvernare a datelor, transparență, diversitate, nediscriminare și corectitudine, bunăstare socială și de mediu și responsabilitate. Comunicarea<sup>[3]</sup> afirmă că „sistemele cu IA ar trebui să integreze mecanisme de siguranță și de securitate încă din faza de concepere, astfel încât siguranța lor să fie verificată în fiecare etapă, punându-se accentul pe siguranța fizică și psihică a tuturor celor implicați”.

---

<sup>[1]</sup> Report on liability for Artificial Intelligence and other emerging technologies, EU, 2019, disponibil la <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/1c5e30be-1197-11ea-8c1f-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF> accesat la data de 07.06.2024.

<sup>[2]</sup> COM(2019) 168, disponibilă la [IMMC.COM\\_2019\\_0168\\_FIN.ROn.xhtml](https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/COM_COM_2019_0168). I\_RO\_ACT\_part1\_v2.docx (europa.eu), accesat la data de 11.06.2024.

<sup>[3]</sup> Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor intitulată „Cum construim încrederea cetățenilor într-o inteligență artificială centrată pe factorul uman”, Bruxelles, 8.04.2019, COM(2019)168 final.

- AI Act sau Legea IA – *Artificial Intelligence Act*<sup>[1]</sup> (AI Act) reprezintă un regulament la nivelul UE, propus la 21 aprilie 2021 de Comisia Europeană, care urmărește să introducă un cadru juridic comun pentru inteligența artificială. Domeniul său de aplicare cuprinde toate sectoarele, aplicându-se oricărui tip de IA dezvoltat sau utilizat la nivel unional, inclusiv în privința sistemelor produse de către companii din state ale zonei non-euro, cu excepția sistemelor utilizate în sfera militară. Regulamentul propus clasifică sistemele de inteligență artificială în funcție de riscul pe care îl prezintă, de încălcare a drepturilor cetățenilor europeni, reglementându-le în consecință – risc minim, risc limitat și ridicat (existând, astfel, reglementări cu caracter special pentru cea din urmă categorie). Mai mult decât atât, un alt aspect abordat de acest regulament vizează interzicerea anumitor forme de utilizare a inteligenței artificiale, construind, deopotrivă, un cadru ce servește la monitorizarea, verificarea, respectiv, sancționarea încălcării dispozițiilor legale în domeniu. Dată fiind importanța acestui act, înțelegem să îl analizăm pe larg, într-o secțiune separată a acestui capitol.

---

[1] Regulamentul 2024/1689 al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unor norme armonizate privind inteligența artificială (Legea privind inteligența artificială) și de modificare a anumitor acte legislative ale Uniunii, publicat în J. Of. din 12.07.2024, disponibil la [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:L\\_202401689](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:L_202401689).